INTELIGENȚA LINGVISTICĂ ȘI ASISTENȚA PSIHOPEDAGOGICĂ (CES)

PROF. BUT GEORGETA

COLEGIUL NAȚIONAL „LUCIAN BLAGA" SEBEȘ

AUGUST 2026

DESCRIERE: Acest studiu explorează legătura profundă dintre limbaj, gândire și structura neurologică a creierului. Studiul analizează perspective celebre, precum cele ale lui Noica, Chomsky sau Lenneberg, subliniind importanța inerentă a limbii în dezvoltarea umană. De asemenea, lucrarea definește inteligența lingvistică și propune metode de sprijin psihopedagogic pentru elevii cu CES.

Dacă am compara lumea în care trăim cu o frază, am putea considera că Subiectul este Creatorul lumii, deoarece întreaga creaţie are în centru omul, iar ţinta omului este desăvârşirea, adică îndumnezeirea; predicatul frazei l-am putea asocia cu sentimentul profund al lumii, iubirea, însuşire pe care Creatorul ne-o insuflă şi ne influenţează să ne-o însuşim; propoziţiile secundare sunt problemele vieţii; elementele de relaţie sunt puţinii oameni care încearcă să creeze o legătură între lume şi Creatorul acesteia.

„*La început era Cuvântul şi Cuvântul era la Dumnezeu şi Dumnezeu era Cuvântul*". *La început a fost Cuvântul*, dar în spatele cuvântului se află spiritul, ideea, raţiunea în care cuvântul îşi are izvorul şi fără de care el nu ar exista. Limba este principalul mijloc de comunicare, purtătoarea spiritualităţii poporului, a tradiţiilor şi a geniului său. Gândirea nu este posibilă fără învelişul material al vorbirii, ideile nu se pot naşte decât utilizând materialul lingvistic: cuvinte, propoziţii, fraze.

Limba este principalul mijloc de comunicare, purtătoarea spiritualităţii poporului, a tradiţiilor şi a geniului său. Constantin Noica nu vedea în cuvinte numai funcţia lor de comunicare, ci şi nuanţele complexe de înţeles acumulate de veacuri. Cine vorbeşte „comunică" şi „se comunică"[1], o face pentru alţii şi o face pentru el. În limbaj se eliberează o stare sufletească individuală şi se organizează un raport social. Deci, faptul lingvistic este în acelaşi timp „reflexiv" şi „tranzitiv". Se reflectă în el omul care îl produce şi sunt atinşi prin el toţi

[1]*Apud* Tatiana Slama-Cazacu, *Limbaj și context. Problema limbajului în concepția exprimării și a interpretării prin organizări contextuale*, București, Editura Științifică, 1959, p. 36.

oamenii care îl cunosc. Gândirea nu este posibilă fără învelişul material al vorbirii, ideile nu se pot naşte decât utilizând materialul lingvistic: cuvinte, propoziţii, fraze, dar mai ales elementele de relaţie, care fac posibilă comunicarea.

Editorialistul James Kilpatrick, într-un studiu din Associated Press, intitulat „*Stai prost cu gramatica? De vină e genele*!", scria: „*Biologii cred că o singură genă dominantă controlează capacitatea de a învăţa gramatică*[2]*,* apoi adăuga că nu va trece mult până când oamenii de ştiinţă vor izola o genă pentru ortografie, una pentru citit şi aşa mai departe.

În acest sens, Chomsky însuşi considera că există o disproporţie uriaşă între informaţia lingvistică primită (ceea ce copiii aud) şi rezultat (informaţia relevată de limba vorbită). Cauza acestui fenomen este, în opinia lui Chomsky, nu una externă (comportamentul), ci una internă, şi anume principiile înnăscute. Chomsky a ajuns astfel la relaţionarea limbii cu mintea, susţinând că cea mai importantă contribuţie pe care lingvistica şi-ar putea-o aduce ar fi să studieze mintea omenească, întrucât limba este o oglindă a minţii, iar studiul structurilor limbii poate furniza informaţii despre structurile ascunse ale acesteia din urmă. Totodată, Chomsky considera că dincolo de varietatea de suprafaţă a limbilor pământului se află principii şi reguli universale, iar această universalitate ar fi conferită de informaţia conţinută în ADN-ul fiecărui vorbitor de pe pământ; orice copil se naşte cu un Mecanism de Achiziţie a Limbii (LAD – Language Acquisition Device) care îl ajută pe acesta să înveţe limba umană pe care o aude în mediul înconjurător, repede şi fără instruire specifică: „*Acest lucru nu înseamnă că limba este înnăscută: capacitatea de învăţare, însă, da*"[3].

Limba este protejată împotriva întâmplării prin gramatică, prin codurile sistematice pe care le conţine. „*Există milioane de gramatici posibile. În spatele lor se află gramatica universală (UG), un principiu codificator suprem localizat în creier – nu o gramatică în sine, ci o teorie a gramaticilor, un set de ipoteze despre ele, care specifică, aidoma unui program de computer, ce este posibil şi ce nu este posibil în limbă (...) Acesta este motivul pentru care limba poate genera o infinitate de mesaje, având la dispoziţie un număr limitat de cuvinte. În fine, exact din această pricină, cel mai prost om de pe pământ ajunge să vorbească, pe când cea mai inteligentă maimuţă de pe aceeaşi planetă, nu*"[4].

Demnă de menţionat aici ar fi şi ipoteza fundamentului biologic al limbii formulată de Eric Lenneberg. El sugera atunci că *„orice copil se naşte cu capacitatea distinctivă de a învăţa*

---

[2] *Apud* Laura Carmen Cuţitaru, *Limba şi genomul uman*, în „România literară", anul XL, nr. 34, 29 august 2008, p. 28.
[3] *Ibidem*, p. 28.
[4] *Ibidem*, p. 28.

limba umană, anulată de către organism în jurul vârstei de 12-13 ani. Aceasta a fost numită ipoteza vârstei limită, ea implicând existenţa unei perioade critice pentru învăţarea limbii materne. Dacă în acest interval copilul nu a beneficiat de o amplă expunere la limba vorbită şi la interacţiune socială, după această vârstă acest lucru devine imposibil"[5]. Teoria aceasta a fost dovedită de numărul mare de cazuri în care copiii au fost crescuţi de animale sau de părinţi demenţi, fiind găsiţi după vârsta de 12 ani şi care, cu toate eforturile specialiştilor, nu au reuşit niciodată să vorbească (spre deosebire de cei găsiţi mai repede). Spre exemplu, în 1799, în pădurile din Aveyron, în Franţa, a fost găsit un băiat de vreo 12 ani. El a fost luat de un medic, a fost numit Victor, iar doctorul a încercat să îl civilizeze, deoarece acesta se purta ca animalele sălbatice. Au fost făcute eforturi mari care şi-au atins scopul în multe privinţe, dar Victor nu a reuşit niciodată să vorbească. În 1970, în California, Genie a fost găsită de poliţişti la vârsta de 13 ani. Ea trăia într-o cămăruţă întunecoasă, legată de un scăunel pe timpul zilei. Părinţii ei, nebuni, nu vorbeau niciodată cu ea. Cercetătorii au descoperit că, deoarece cortexul ei stâng, responsabil cu procesarea limbii, nu primise niciun fel de stimulare sonoră, neuronii se atrofiaseră. Genie a învăţat totuşi câteva mii de cuvinte, dar nu a făcut niciodată enunţuri complexe, nu a reuşit să realizeze relaţii între ele.

Ideea că între cuvânt şi noţiune sunt unele neconcordanţe îl determină pe Al. Graur să considere că „*nu există noţiune fără cuvânt*, *dar există cuvinte care nu exprimă noţiuni. De pildă, uneltele gramaticale (conjuncţii, prepoziţii, articole etc.) care exprimă diverse raporturi între cuvinte şi propoziţii*"[6].

Pe de altă parte, H. Wald deduce că „*numai vorbirea poate transforma cunoaşterea în cunoştinţe, numai cuvântul poate pune la dispoziţia întregii societăţi ceea ce se petrece în mintea unui singur om*"[7].

Orice cuvânt este unitatea dintre un înţeles şi un complex sonor articulat. Un cuvânt poate avea două elemente distincte: unul strict intelectual, care este noţiunea pură, reprezentarea obiectului în discuţie, altul afectiv, care arată poziţia subiectivă, reacţia sentimentală a individului vorbitor faţă de noţiunea respectivă: *„înţelesul unui cuvânt constă în unitatea dintre o noţiune şi un sens afectiv; nu există noţiune în afara înţelesului unui cuvânt sau fără să fie însoţită de un sens pragmatico-afectiv, dar există cuvinte al căror înţeles a pierdut prin*

---

[5] *Ibidem*, p. 28.

[6] Al. Graur, *Introducere în lingvistică*, ediția a II-a, București, Editura Științifică, 1965, p. 40.

[7] Henry Wald, *Structura logică a gândirii*, București, Editura Științifică, 1962, p. 68.

gramaticalizare atât noţiunea, cât şi sensul afectiv; în această situaţie se află instrumentele gramaticale de tipul prepoziţiei, conjuncţiei şi articolului"[8].

Concluzionăm că limba este o facultate a minţii umane. Fără limbă nu poate exista nici gândirea. Cu toţii cunoaştem legătura indisolubilă dintre gândire şi limbaj, faptul că omul nu poate gândi fără cuvinte, fără să aibă nume sonore pentru diverse noţiuni, pe care le leagă în judecăţi şi raţionamente. Capacitatea de a gândi ne deosebeşte pe noi, oamenii, de animale.

V. V. Bunak[9] prezintă două faze principale prin care a trecut dezvoltarea vorbirii: stadiul de început al cuvintelor izolate, care corespunde stadiului noţiunilor izolate, fără vreo legătură între ele, şi cel de-al doilea stadiu, al cuvintelor îmbinate în sintagme formate din două cuvinte, care corespunde stadiului noţiunilor reunite într-o idee. În sprijinul acestui punct de vedere se aduc exemple luate din etapele de început ale dezvoltării vorbirii la copil: dezvoltarea vorbirii copilului începe cu însuşirea unor cuvinte separate, care îndeplinesc în comunicare rolul de propoziţii, apoi copiii învaţă să lege câte două cuvinte în propoziţii simple. Acest argument al lui Bunak îl considerăm lipsit de temei deoarece dezvoltarea vorbirii la copii are loc în alte condiţii, diferite radical de condiţiile în care s-a petrecut procesul formării vorbirii la omul primitiv. „*Copilul nu creează, ci îşi însuşeşte vorbirea celor mai în vârstă cu toate formele deja constituite din punct de vedere istoric. Omul primitiv şi-a creat vorbirea în mod spontan.*"[10]

Kierkegaard considera că „*unele, puţine, popoare sunt în istorie verbe şi substantive, altele au fost adjective, pronume şi adverbe, iar cele multe au fost interjecţii, conjuncţii ori prepoziţii*"[11].

Inteligența lingvistică este vizibilă la persoanele cărora le plac discuțiile în grupuri de orice mărime, lecturile, care învață cu plăcere și cu ușurință limbile străine, creează cu ușurință povestiri, rime, jocuri încrucișate. Presupune sensibilitate la sunete, ritmuri, sensul și ordinea cuvintelor, sensibilitatea la diferite funcții ale limbajului.

Elevilor de acest tip li se pot propune: lucrul cu dicționare, jocuri de cuvinte, lectura individuală, procesul literar, dezbaterea, exerciții de alcătuire a unor rime, discutarea originii unor cuvinte, jocul rimelor pornind de la numele lor, crearea de texte pornind de la desene sau de la o melodie, lectura biografiilor unor oameni celebri etc.

---

[8] Iorgu Iordan, *apud* Henry Wald, *op. cit.*, p. 69.

[9] *Apud* A. G. Spirkin, *Originea limbii și rolul ei în formarea* gândirii, în "Lingvistică generală. Culegere de articole", București, Editura Științifică, 1963, p. 53.

[10] A. G. Spirkin, *op. cit.*, p. 53.

[11] Kierkegaard, *apud* Constantin Barbu, *Încercare asupra temeiurilor limbii româneşti*, Craiova, Scrisul românesc, 1989, p. 103.

„*La zece ani, T.S. Elliot a realizat o revistă numită Fireside, fiind singurul ei autor. Într-o perioadă de trei zile în timpul vacanței de iarnă, a realizat opt numere complete. Fiecare număr includea poezii, povești de aventuri, o coloană cu bârfe și rubrici de umor. O parte din aceste materiale supraviețuiesc și înfățișează talentul poetului*."[12]

O zonă specifică a creierului, denumită **Zona Broca**, este responsabilă pentru realizarea propozițiilor gramaticale. „*O persoană având această zonă afectată poate înțelege bine cuvintele și propozițiile, dar va avea probleme în a combina cuvintele altfel decât în cele mai simple propoziții. În același timp, alte procese de gândire pot să nu fie deloc afectate*"[13].

Cei ce au dezvoltat acest tip de inteligență pot fi: jurnaliști, poeți, avocați, profesori, scriitori, moderatori T.V., oratori etc.

---

[12]Howard Gardner, *Inteligențele multiple. Noi orizonturi*, traducere de Nicolae Damaschin, București, Editura Sigma, 2006, p. 21.

[13] *Ibidem*, p. 22.